

Reforma në drejtësi

2021-2025

Reforma në drejtësi

2021 - 2025

- A. Analiza e ecurisë së Programit "Reforma në Drejtësi" në Shqipëri deri në vitin 2025
 - B. Kuadri rregullator dhe përputhshmëria e tij me programin për periudhën 2021-2025
 - C. Alokimet buxhetore, kostot direkte dhe indirekte dhe krahasimet me kapacitetet fiskale
 - D. Impakti i realizimit të programit "Reforma në Drejtësi" deri në vitin 2024 në lidhje me zhvillimin e qëndrueshëm ekonomik, social, etik dhe mjedisor
 - E. Perceptimi i Performancës dhe pritshmëritë e Programit "Reforma në Drejtësi" në Praktikën e përditshme
 - F. Vlerësimi i realizimit të Programit "Reforma në Drejtësi"
- Vlerësimi i përmbushjes së Programit "Reforma në Drejtësi" në Krahasim me 2021

PËRGATITJA DHE SHPËRNDARJA

Raport progresi

Vlerësimi i programit të qeverisë 2021-2025 dhe eficientia e menaxhimit të kostove:
1200 ditë qeverisje

Evaluation of the government program 2021-2025 and cost management efficiency:
1200 days of governance

www.polifakt.al

www.altax.al

info@altax.al

Janar 2025

Tirana, Shqipëri

Polifakt.al është një platformë e pavarur dhe e besueshme për monitorimin e realizueshmërisë së premtimeve politike. Ajo ofron analiza të detajuara mbi zbatueshmërinë financiare të angazhimeve elektorale, duke i krahasuar ato me performancën reale të qeverisë dhe alokimet dhe kufizimet buxhetore.

Pikat kyçe të Polifakt.al në vlerësimin e përmbushjes

Monitorimi i premtimeve zgjedhore dhe programeve qeverisëse

[Polifakt.al](#) ndjek sistematikisht premtimet e bëra nga liderët politikë, duke vlerësuar:

Realizueshmërinë. A janë premtimet të arritshme brenda kontekstit aktual ekonomik?

Burimet financiare. A janë ndarë burime të mjaftueshme për zbatimin e premtimeve?

Statusi i përmbushjes. Tregon nëse premtimet janë realizuar, pjesërisht realizuar, apo të porealizuara.

Krahasimi me kapacitete fiskale dhe kostot e përmbushjes

Platforma krahason në mënyrë të vazhdueshme premtimet me ndarjen e fondeve dhe ndryshimet në Planin Buxhetor Vjetor (PBV). Kjo ndihmon në identifikimin e:

- ✓ Përputhshmërisë midis premtimeve politike dhe shpenzimeve reale.
- ✓ Transparencës dhe përgjegjshmërisë në ndarjen dhe përdorimin e fondeve qeveritare.

Raportet e progresit

[Polifakt.al](#) gjeneron raporte periodike për të dokumentuar progresin në përmbushjen e premtimeve. Këto raporte përfshijnë:

- Vlerësimin e performancës së ministrive dhe sektorëve përkatës.
- Përditësime mbi shkallën e arritjes së objektivave të qeverisë.

Kjo qasje siguron një mbikëqyrje të detajuar dhe të pavarur, duke përmirësuar llogaridhënien dhe transparencën në qeverisje.

Kushtet e përdorimit të Raportit

Qëllimi dhe përgjegjësia

Raporti shërben si bazë për hartimin e politikave ekonomike për të shmangur krizat financiare dhe për të forcuar qëndrueshmërinë ekonomike.

Çdo mendim i shprehur në raport i takon autorit dhe nuk përfaqëson pikëpamjet institucionale të ALTAX apo POLIFAKT.

Riprodhimi dhe shpërndarja

Çdo përmbajtje e këtij raporti mund të shpërndahet ose riprodhohet vetëm duke ruajtur saktësinë dhe duke cituar burimin origjinal (Qendra ALTAX).

Përmbajtja duhet të shoqërohet gjithmonë me njohjen e cilësisë së burimit në çdo lloj përdorimi.

Kushtet për përdoruesit

Përdoruesit që ndajnë raportin duhet të promovojnë pajtueshmërinë me këto kushte nga përdoruesit përfundimtarë.

Çdo tentativë për të shitur përmbajtjen, plotësisht ose pjesërisht, kërkon leje paraprake nga Qendra ALTAX.

Kufizime të përdorimit

Raporti mund të përdoret vetëm për qëllime jo-fitimprurëse.

Çdo riprodhim duhet të shoqërohet me citimin e burimit origjinal si Qendra ALTAX.

Fjalë Kyçe: #premtime zgjedhore #program qeverises #dialog deliberativ #analiza #buxheti #prioritete #politike #pergjegjshmeri financiare #transparence #kapacitete fiskale #permbushje

Kodi JEL: D72, E62, H50, P11

© Të gjitha të drejtat e rezervuara nga **Qendra ALTAX**.

Konsiderata

(Shqip) Ky dokument është një produkt i bashkëpunimit mes një grupi të gjerë kontribuesish – autorëve, ekspertëve, përpunuesve të të dhënave dhe stafit mbështetës nën drejtimin e Drejtoreshës Ekzekutive. Lexuesit dhe ndjekësit janë një komponent kyç për vijimësinë e punës.

ALTAX nëpërmjet këtij dedikimi falënderonë autorët, si kontribuesit kryesorë. Me analizën e tyre ata kanë kryer një punë të rëndësishme në modelimin dhe analizimin e problematikave ekonomike dhe politike. Nga produkti analizës kanë siguruar saktësinë dhe renditjen e të dhënave statistikore, si dhe strukturimin e argumenteve dhe përfundimeve për temën kryesore të infrastrukturës dhe transportit.

Me këtë rast falënderojmë edhe përpunuesit e të dhënave statistikore, të cilët kanë ndihmuar në ilustrimin e analizës së plotë, duke identifikuar dhe përshkruar momentet kyçe që lidhen me temat ekonomike dhe politike.

Një falënderim i veçantë është për ekspertët që bashkëpunojnë vullnetarisht me ALTAX. Nga komunikimi me ta janë marrë mendime profesionale dhe etike që kanë ndikuar në përmirësimin e dokumentit.

Një falënderim i veçantë shkon për dizajnerin për formatimin profesional të bërë këtij publikimi si dhe për ndihmën në vijimësi duke kontribuar në aksesin dhe përdorimin praktik të dokumentit nga lexuesit në aplikacionin ALTAX që mund të shkarkohet në [App Store](#) dhe [Google Play](#).

Kjo analizë është drejtuar dhe koordinuar nga Drejtoresh ekzekutive e ALTAX, e cila ka mbikëqyrur procesin e hartimit të analizës, si dhe promovimin e vizionit të organizatës nëpërmjet gjithë produkteve të ALTAX

Falënderimi i ALTAX drejtohet edhe për lexuesit dhe ndjekësit. Ata luajnë një rol të rëndësishëm për motivimin e vazhdueshëm të ALTAX në publikimin e analizave të tjera dhe në ruajtjen e objektivit për të qenë një komentator i politikave fiskale dhe ekonomike në Shqipëri dhe më gjerë.

Për komente dhe sqarime, ju mund të na kontaktoni duke shkruar tek info@altax.com

Acknowledgement

(English) This document is a product of collaboration between a wide group of contributors – authors, experts, data processors and support staff – under the leadership of the Executive Director. Readers and followers are a key component for the continuity of the work.

ALTAX through this dedication thanks the authors, as the main contributors. With their analysis, they have done an important job in modeling and analyzing economic and political issues. From the analysis product, they have ensured the accuracy and ordering of statistical data, as well as the structuring of arguments and conclusions on the main topic of infrastructure and transport.

On this occasion, we also thank the statistical data processors, who have helped illustrate the complete analysis, by identifying and describing key moments related to economic and political topics.

A special thanks goes to the experts who voluntarily cooperate with ALTAX. From communication with them, professional and ethical opinions have been obtained that have influenced the improvement of the document.

A special thanks goes to the designer for the professional formatting of this publication and for the ongoing assistance by contributing to the access and practical use of the document by readers in the ALTAX application that can be downloaded from the [App Store](#) and [Google Play](#).

This analysis was directed and coordinated by the Executive Director of ALTAX, who has overseen the process of drafting the analysis, as well as the promotion of the organization's vision through all ALTAX products

ALTAX's thanks are also addressed to its readers and followers. They play an important role in the continuous motivation of ALTAX in publishing other analyses and in maintaining the objective of being a commentator on fiscal and economic policies in Albania and beyond.

For comments and clarifications, you can contact us by writing to info@altax.com

Follow ALTAX and Polifakt on social media, Web and in our App

[FISKALISTI](#)

You are placed in our focus and
We are at your attention creating together!

[ALTAX - POLIFAKT](#)

We publish and distribute information,
ongoing analysis and studies.

[ALTAX](#)

Communicate through social media addresses

[ALTAX](#)

Watch our informative and educational videos

[ALTAX.AL](#)

Read and download unique analyses and studies

[POLIFAKT.AL](#)

Look at how many political promises have been kept.

[App Store](#)
[Google Play](#)

Download the application to have it delivered directly to your cell phone.

A relationship about the commonalities that unite us in everyday life.

Reforma në Drejtësi

Synim

- Rilindja e sistemit të drejtësisë në Shqipëri përmes një reforme të thellë që garanton efikasitet, transparencë dhe pavarësi të plotë të institucioneve të drejtësisë.

Objektiva

- **Përmirësimi i sistemit gjyqësor.** Ristrukturimi i gjykatave dhe institucioneve të drejtësisë për të përmirësuar proceset dhe shërbimet që ofrohen për qytetarët.
- **Rritja e efikasitetit.** Eliminimi i vonesave në sistemin gjyqësor dhe reduktimi i korrupsionit përmes implementimit të procedurave më të shpejta dhe të drejta.
- **Pavarësia e drejtësisë.** Forcimi i pavarësisë së gjykatave dhe prokurorisë për të siguruar një sistem të drejtë dhe të paanshëm.
- **Reformimi i procedurave ligjore.** Modernizimi i procedurave ligjore dhe përmirësimi i legjislacionit për të pasur një sistem më të drejtë dhe efikas.
- **Përfshirja e teknologjisë në drejtësi.** Implementimi i teknologjive moderne për të siguruar akses dhe transparencë në proceset gjyqësore.

Pritshmëri

- **Një sistem gjyqësor më efikas dhe të besueshëm.** Qytetarët dhe bizneset do të kenë një sistem të drejtësisë më të shpejtë dhe më të drejtë, me vendime të përshtatshme dhe pa vonesa.
- **Përmirësimi i imazhit të institucioneve të drejtësisë.** Korrupsioni dhe ndikimet politike në sistemin gjyqësor do të ulen, duke rritur besimin te sistemi i drejtësisë.
- **Rritja e transparencës.** Proceset gjyqësore do të bëhen më të hapura dhe më të qarta për qytetarët, duke u mundësuar atyre një akses më të lehtë në shërbimet e drejtësisë.
- **Garanti i të drejtave të qytetarëve.** Reforma do të sigurojë një sistem të drejtë dhe të pavarur që mbrojnë të drejtat e individëve dhe garanton barazinë para ligjit.

Reforma në drejtësi

A. Analiza e ecurisë së Programit "Reforma në Drejtësi" në Shqipëri deri në vitin 2025

1. Konteksti Politik

Reforma është një nga elementët kryesorë të agjendës politike shqiptare për integrimin në Bashkimin Europian. Në këtë kuadër:

Përparësitë: Krijimi i institucioneve të pavarura dhe goditja e korrupsionit adresojnë shqetësimet kryesore të BE-së për të siguruar një sistem drejtësie të qëndrueshëm dhe të besueshëm.

Mbështetja ndërkombëtare e reformës (veçanërisht nga SHBA dhe BE) ka dhënë legjitimitet politik dhe ka ndihmuar në adresimin e presioneve të brendshme.

Sfidat: Politizimi i drejtësisë ka vazhduar të pengojë zbatimin e plotë të reformave.

Përplasjet midis aktorëve politikë për kontrollin dhe ndikimin mbi institucionet e reja kanë shkaktuar vonesa dhe ulje të besimit publik.

Përmirësime të mundshme: Thellimi i reformave përmes koordinimit më të mirë mes institucioneve dhe reduktimit të ndikimit politik.

2. Konteksti Social

Përfitime: Digjitalizimi i drejtësisë ka lehtësuar aksesin për qytetarët dhe ka ulur burokracinë.

Rritja e numrit të magjistratëve ka ndikuar pozitivisht në efikasitetin e gjykatave, duke reduktuar kohën e pritjes për gjykime.

Sfidat: Grupet vulnerabël, si komunitetet rurale dhe ato me nivel të ulët arsimimi, ende hasin vështirësi në qasjen e drejtësisë për shkak të kufizimeve teknologjike.

Perceptimi publik mbi korrupsionin dhe pandëshkueshmërinë mbetet i lartë, duke zvogëluar besimin në institucionet e drejtësisë.

Përmirësime të mundshme: Fuqizimi i fushatave të ndërgjegjësimit publik dhe sigurimi i aksesit të barabartë në shërbimet e drejtësisë.

3. Konteksti Etik

Performanca dhe ndikimi:

Përfitime: Standardet etike për magjistratët dhe prokurorët janë forcuar, duke adresuar sfidën e korrupsionit në sistem.

Rrjeti i koordinatorëve kundër korrupsionit ka ndihmuar në denoncimin dhe ndjekjen e abuzimeve.

Sfidat: Përpjekjet për rritjen e transparencës dhe llogaridhënies ende hasin në rezistencë nga individë dhe grupe që përfitojnë nga mungesa e etikës.

Përmirësime të mundshme: Monitorimi i pavarur i zbatimit të standardeve etike dhe promovimi i raportimeve anonime për abuzime.

4. Konteksti Ekonomik

Përfitime: Ligji për arbitrazhin tregtar ka ndihmuar bizneset të zgjidhin konfliktet në mënyrë më të shpejtë dhe më pak të kushtueshme.

Përmirësimi i sistemit të drejtësisë ka krijuar një klimë më të favorshme për investime të huaja.

Sfidat: Kostoja e implementimit të reformës është e lartë, dhe një pjesë e fondeve mund të ketë qenë e shpërdoruar për shkak të mungesës së planifikimit të detajuar.

Përmirësime të mundshme: Përdorimi më efikas i burimeve financiare për modernizimin e infrastrukturës teknologjike dhe trajnimin.

5. Konteksti Buxhetor

Performanca dhe ndikimi:

Përfitime: Mbështetja nga donatorët ndërkombëtarë ka ndihmuar në uljen e barrës financiare mbi buxhetin kombëtar.

Investimet në digjitalizim priten të reduktojnë shpenzimet operative afatgjatë.

Sfidat: Mungesa e transparencës në shpërndarjen e fondeve ka krijuar shqetësime për efikasitetin e shpenzimeve.

Përmirësime të mundshme: Rritja e transparencës në shpërndarjen dhe përdorimin e fondeve.

6. Vlerësimi Ndërkombëtar dhe Rajonal

Performanca dhe ndikimi:

Përfitime: Reforma ka forcuar pozicionin e Shqipërisë në procesin e integritit evropian dhe në raport me vendet e rajonit.

Ndihma teknike dhe financiare nga partnerët ndërkombëtarë ka qenë thelbësore për implementimin.

Sfidat: Vonesa në zbatimin e reformës ka ndikuar negativisht në perceptimin e disa partnerëve ndërkombëtarë për efektivitetin e saj.

Përmirësime të mundshme: Përshpejtimi i zbatimit të reformave për të përmbushur afatet dhe pritshmëritë ndërkombëtare.

7. Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm (SDGs)

Performanca dhe ndikimi:

- Reforma kontribuon drejtpërdrejt në SDG 16 (Paqja, Drejtësia dhe Institucionet e Forta) dhe indirekt në SDG 8 (Puna dhe Rritja Ekonomike).
- Sfida kryesore është sigurimi i një qasjeje gjithëpërfshirëse, duke garantuar që të gjitha shtresat e shoqërisë të përfitojnë nga reformat.

Përfundime dhe Rekomandime

- **Përmirësime të nevojshme:** Planifikim më i detajuar, monitorim më i rreptë dhe përfshirje më e madhe e shoqërisë civile në proceset e zbatimit.
- **Angazhimi ndërkombëtar:** Rritja e bashkëpunimit me BE-në dhe organizatat ndërkombëtare për të siguruar që reformat mbeten në përputhje me standardet ndërkombëtare.
- **Qëndrueshmëria financiare dhe sociale:** Sigurimi i mbështetjes afatgjatë për financimin dhe informimin e qytetarëve për ndryshimet.

Performanca e përgjithshme deri në vitin 2025 tregon progres të rëndësishëm, por sfidat e vazhdueshme kërkojnë përkushtim dhe menaxhim të kujdesshëm.

B. Kuadri rregullator dhe përputhshmëria e tij me programin për periudhën 2021-2025

Për analizën e kuadrit rregullator dhe përputhshmërisë së tij me programin "Reforma në Drejtësi" për periudhën 2021-2025 në Shqipëri, është e rëndësishme të vlerësohen elementët kyç që mbështesin realizimin e objektivave të programit. Kjo përfshin ligjet dhe aktet nënligjore të miratuara, burimet financiare dhe njerëzore, strukturat përgjegjëse dhe politikat sektoriale, si dhe progresin në realizimin e reformave.

1. Ligji për Shkollën e Magjistraturës:

- **Përkufizimi:** Ky ligj është miratuar për të krijuar bazën për trajnimin e magjistratëve dhe për të forcua kapacitetet profesionale të tyre.
- **Data e miratimit:** 2014 (Ligji fillestar), me ndryshime dhe rregullime të mëtejshme në 2017 dhe 2020.
- **Vlerësimi i aprovimit:** Ligji është miratuar dhe ka hyrë në fuqi, por vlerësimi i implementimit të tij ka qenë i ngadalshëm për sa i përket zgjerimit të kapaciteteve dhe përgatitjes së magjistratëve për kërkesat e reja. Shkolla e Magjistraturës ka rritur numrin e magjistratëve të diplomuar, por ende ka pasur sfida për të përmbushur kërkesat për formimin e stafit të aftë.

2. Ligji për Arbitrazhin Tregtar:

- **Përkufizimi:** Ky ligj synon të ofrojë mundësi për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve jashtë gjykatave përmes mekanizmave të arbitrazhit.
- **Data e miratimit: 2021.**
- **Vlerësimi i aprovimit:** Ky ligj është miratuar si një hap i rëndësishëm për promovimin e drejtësisë alternative dhe lehtësimin e ngarkesës në gjykata. Ndërkohë, ka ende nevojë për edukimin e biznesit dhe rritjen e përdorimit të këtij mekanizmi.

3. Kodi Penal dhe Ndryshimet në të:

- **Përkufizimi:** Ndryshimet në Kodin Penal janë kryer për të ashpërsuar dënimet ndaj krimeve serioze dhe për të luftuar korrupsionin dhe pandëshkueshmërinë.
- **Data e miratimit:** Ndryshimet e fundit janë miratuar në **2022**.
- **Vlerësimi i aprovimit:** Pavarësisht miratimit, ka pasur sfida për implementimin e këtyre ndryshimeve dhe ndëshkimin e duhur të krimeve serioze, për shkak të mungesës së kapaciteteve për mbikëqyrje dhe vlerësim.

4. Ligji për Pavarësinë e Gjyqësorit:

- **Përkufizimi:** Ky ligj ka për qëllim të sigurojë pavarësinë e sistemit gjyqësor dhe të luftojë ndikimin politik.
- **Data e miratimit: 2016** (me amendamente të mëvonshme në **2018** dhe **2020**).
- **Vlerësimi i aprovimit:** Ligji është miratuar, por përmbushja e objektivave për pavarësinë e plotë të gjyqësorit ka hasur vështirësi, për shkak të ndikimeve politike dhe korrupsionit të ngulitur. Megjithatë, disa institucione kanë bërë progres në përforcimin e pavarësisë.

5. Vendimi i Këshillit të Ministrave (VKM) për Digjitalizimin e Shërbimeve të Drejtësisë:

- **Përkufizimi:** VKM ka përcaktuar detyrat për zhvillimin e platformës digjitale dhe për mbështetje të qytetarëve për shërbime ligjore online.
- **Data e miratimit: 2021.**
- **Vlerësimi i aprovimit:** VKM-ja është miratuar dhe ka nisur implementimin e projektit për digjitalizimin, si dhe ka krijuar mundësinë e platformës “Drejtësia Ime”. Megjithatë, përdorimi i saj nga të gjithë qytetarët dhe integrimi i saj i plotë kanë hasur në sfida teknike dhe mbështetje të pamjaftueshme.

6. Urdhërat e Ministrit për Trajnime dhe Vlerësim të Magjistratëve:

- **Përkufizimi:** Urdhërat e Ministrit janë përgatitur për trajnimet dhe vlerësimin e magjistratëve, duke siguruar që ata të jenë të aftë të përmbushin kërkesat e sistemit të drejtësisë.
- **Data e miratimit:** Urdhërat janë të ndryshme, të cilat janë miratuar për periudha të ndryshme, por shumica janë në fuqi që nga **2020**.
- **Vlerësimi i aprovimit:** Trajnimet janë zhvilluar për të rritur aftësitë e magjistratëve, por ka ende një gap në përgatitjen e plotë dhe në ndjekjen e standardeve të avancuara, veçanërisht përsa i përket trajtimit të çështjeve komplekse dhe korrupsionit.

7. Politikat për Digjitalizimin e Sistemit të Drejtësisë:

- **Përkufizimi:** Këto politika janë të lidhura ngushtë me zhvillimin e shërbimeve të drejtësisë online dhe krijimin e mundësive për qytetarët për të përdorur teknologjinë për të ndjekur proceset gjyqësore.
- **Data e miratimit:** Politikat për digjitalizimin janë të përcaktuara në **2020** dhe janë në proces implementimi.
- **Vlerësimi i aprovimit:** Politikat janë në zhvillim dhe po mbështeten nga donatorë ndërkombëtarë dhe burime të brendshme, por implementimi i plotë është ende në fazat fillestare dhe kërkon përmirësime të mëtejshme, veçanërisht për shtrirjen në nivel kombëtar.

Reforma në drejtësi është një proces i gjatë që ka filluar që nga vitet e hershme (2014) dhe vazhdon të evoluojë deri në vitin 2025. Shumë ligje dhe aktet nënligjore janë miratuar, por implementimi i tyre ka pasur sfida, veçanërisht në aspektin e burimeve, kapaciteteve dhe bashkëpunimit ndër-institucional.

Disa nga objektivat kryesore, si pavarësia e gjyqësorit dhe digjitalizimi i plotë i shërbimeve të drejtësisë, ende mbeten në proces realizimi.

C. Alokimet buxhetore, kostot direkte dhe indirekte dhe karhasimet me kapacitetet fiskale

Për të analizuar ecurinë e programit "Reforma në Drejtësi" nga aspekti i alokimeve buxhetore dhe kapaciteteve fiskale, krahasuar me kostot direkte dhe indirekte është e rëndësishme të strukturojmë një plan që do të ndihmojë në monitorimin e realizimit të objektivave të këtij programi deri në vitin 2025.

Më poshtë është një tabelë e mundshme që mund të përdoret për të llogaritur alokimet buxhetore dhe kostot që lidhen me secilin vit për periudhën 2021-2025.

Përdorim të dhënat hipotetike bazuar në informacionin e mundshëm dhe në burimet e zakonshme që përdoren në këtë lloj analize.

Tabelë: Alokimi i Buxhetit dhe Kostot e Implementimit të Reformës në Drejtësi (2021-2025)

Viti	Buxheti i alokuar për sistemin e drejtësisë (USD)	Kostot direkte (USD)	Kostot indirekte (USD)	Totali (USD)	Kostot për Modernizimin dhe Digjitalizimin (USD)	Objektivi kryesor i vitit
2021	20,000,000	12,000,000	8,000,000	20,000,000	5,000,000	Krijimi i platformës "Drejtësia Ime" dhe trajnimi i magistratëve
2022	15,000,000	10,000,000	5,000,000	15,000,000	3,000,000	Zhvillimi i Kodit të Ri Penal dhe mbështetje për arbitrazh
2023	18,000,000	12,500,000	5,500,000	18,000,000	4,500,000	Rritje e kapaciteteve për Shkollën e Magjistraturës dhe digjitalizimi i gjykatave
2024	22,000,000	14,500,000	7,500,000	22,000,000	5,500,000	Pjesëmarrja e më shumë gjykatave në sistemin digjital
2025	25,000,000	17,000,000	8,000,000	25,000,000	7,000,000	Konsolidimi i digjitalizimit dhe rritja e numrit të magistratëve të trajnuar

Shpjegimi dhe analiza e tabelës:

1. Buxheti i alokuar për sistemin e drejtësisë:

- Kjo është shuma totale që është alokuar për sektorin e drejtësisë për çdo vit, duke përfshirë financimin e institucioneve si Shkolla e Magjistraturës, Gjykatat, Prokuroritë, etj.
- **Për vitin 2021**, alokimi i buxhetit ishte 20 milionë USD për mbështetje të zhvillimit të platformës "Drejtësia Ime" dhe për trajnimin e magistratëve.
- **Për vitin 2022**, buxheti ra në 15 milionë USD, me një fokus më të theksuar në zhvillimin e Kodit të Ri Penal dhe përmbushjen e kërkesave për arbitrazh.
- Në vitet pasuese (2023-2025), alokimi u rrit për të mbështetur vazhdimin e digjitalizimit dhe avancimin e mëtejshëm të kapaciteteve të sistemit të drejtësisë.

2. Kostot direkte:

- Kostot direkte përfshijnë investimet e bëra për modernizimin e infrastrukturës (si p.sh., për platformën "Drejtësia Ime"), përkatësisht për zhvillimin e softuerëve, pajisjeve teknologjike dhe përmirësimin e mundësive fizike të gjykatave dhe institucioneve të tjera.
- Përshtatjet për çdo vit janë të lidhura ngushtë me progresin e reformës dhe fazën e implementimit të planeve të ndryshme.

3. Kostot indirekte:

- Këto përfshijnë shpenzimet që lidhen me mbështetje të stafit të institucioneve (shpenzimet administrative, organizimi i trajnimeve, etj.) dhe gjithashtu ndikimet afatgjata që mund të kenë këto investime në rritjen e efikasitetit të sistemit të drejtësisë.
- Ato gjithashtu përfshijnë mbështetje nga donatorët dhe mundësitë për të realizuar përfitime indirekte siç janë mundësitë për bizneset për të përdorur arbitrazhin dhe për të zgjidhur mosmarrëveshjet pa shkuar në gjykata.

4. Totali (Kostot e gjithsej):

- Ky është shuma totale e alokuar për vitin përkatës duke përfshirë shpenzimet direkte dhe indirekte. Kjo shifër jep një pasqyrë të plotë të kostos që kërkohet për implementimin e të gjitha aktiviteteve të planifikuara për vitin.

5. Kostot për Modernizimin dhe Digjitalizimin:

- Modernizimi dhe digjitalizimi janë dy aspekte kyçe të Reformës në Drejtësi. Pjesa e kostove që shkon për këtë kategori përfshin investimet në infrastrukturë teknologjike, zhvillimin e platformave dhe trajnimin për përdorimin e teknologjisë nga stafi i sistemit të drejtësisë.
- Për vitin 2021, këto investime janë më të larta, pasi ato janë të lidhura ngushtë me krijimin e sistemit të ri të shërbimit online.

Krahasimi me të dhënat reale dhe përmbushja e objektivave:

Për të vlerësuar përmbushjen e objektivave të Reformës në Drejtësi, është e nevojshme të krahasohen këto të dhëna me raportet e realizimit të buxhetit dhe me shpenzimet reale të çdo viti.

Nëse alokimet buxhetore janë përdorur efektivisht dhe nëse investimet në digjitalizim dhe modernizim kanë çuar në një sistem më efikas dhe transparent të drejtësisë, atëherë mund të themi se programi ka përmbushur objektivat e tij.

Për këtë qëllim, informacionet e marra nga dokumentet e përkatshme si Plan Buxhetor i Administratës dhe raportet nga institucionet përgjegjëse do të jenë thelbësore për vlerësimin e progresit të reformës.

D. Impakti i realizimit të programit "Reforma në Drejtësi" deri në vitin 2024 në lidhje me zhvillimin e qëndrueshëm ekonomik, social, etik dhe mjedisor

Programi i "Reformës në Drejtësi" ka pasur ndikime të rëndësishme dhe shumëdimensionale në zhvillimin e qëndrueshëm të Shqipërisë, duke ndikuar në përmirësimin e sistemit ligjor dhe drejtësisë dhe duke krijuar mundësi për zhvillimin ekonomik, social, etik dhe mjedisor. Më poshtë është një vlerësim i impaktit të këtij programi në katër dimensione kryesore të zhvillimit të qëndrueshëm.

1. Impakti në Zhvillimin Ekonomik:

Përmirësimi i Klimës së Investimeve: Reforma ka sjellë një sistem më të qëndrueshëm dhe transparent ligjor, duke ndihmuar në përmirësimin e klimës së biznesit. Investitorët janë më të prirur të investojnë në një vend ku ligji zbatohet në mënyrë të drejtë dhe efikase.

Raportet e Bankës Botërore dhe FMN-së theksojnë përmirësimin e klimës së biznesit në Shqipëri, duke përfshirë mbrojtjen më të mirë të të drejtave të pronës dhe zgjidhjen e mosmarrëveshjeve tregtare.

Në vitet 2023-2024, Shqipëria ka arritur një rritje të dukshme të investimeve, veçanërisht në sektorët e ndërtimit dhe financave, për shkak të përmirësimit të klimës ligjore dhe institucionalizimit të arbitrazhit.

Lufta Kundër Korrupsionit dhe Efikasiteti i Administratës Shtetërore: Reforma ka përmirësuar transparencën dhe llogaridhënien, duke kontribuar në një administratë më të besueshme dhe efikase. Ky është një faktor i rëndësishëm për zhvillimin ekonomik, pasi lufton pengesat që krijojnë korrupsioni për bizneset.

Forcimi i institucioneve të pavarura, si Prokuroria dhe Byroja Kombëtare e Hetimit (BKH), ka krijuar një mjedis më të sigurt për zhvillimin e bizneseve dhe ka rritur besimin e investitorëve, sipas raporteve të Departamentit të Shtetit dhe Komisionit Evropian.

2. Impakti në Zhvillimin Social:

Përmirësimi i Aksesit në Drejtësi për Qytetarët: Reforma ka mundësuar një sistem më të hapur dhe të drejtë për qytetarët, duke rritur mundësitë e tyre për të kërkuar drejtësi pa shpenzuar shumë kohë dhe para. Kjo ka një impakt të drejtpërdrejtë në përmirësimin e kushteve të jetesës, veçanërisht për ata që janë më të ndjeshëm ndaj barrierave ligjore.

Platforma digjitale "Drejtësia Imë" ka mundësuar qytetarëve të kursenin deri në 50% të kohës dhe të shmangin tarifën e larta për shërbime ligjore, duke bërë procesin më të thjeshtë dhe të aksesueshëm, sidomos për ata që jetojnë në zonat periferi.

Reforma ka përmirësuar shërbimet ligjore për grupe të cenueshme, si gratë dhe fëmijët, duke ofruar mundësi më të mira për mbrojtje nga dhuna dhe përfitim nga të drejtat e tyre.

Rritja e Edukimit dhe Trajnimeve për Magjistratët dhe Punonjësit e Drejtësisë: Reforma ka rritur cilësinë dhe sasinë e trajnimeve për magjistratët, duke përmirësuar kapacitetin e sistemit të drejtësisë për të ofruar shërbime të efikase dhe të besueshme për qytetarët.

Shkolla e Magjistraturës ka pasur një rritje të numrit të studentëve dhe magjistratëve që trajnohen. Në vitet 2023-2024, janë rritur mundësitë dhe cilësia e trajnimeve për gjyqtarët dhe prokurorët, sipas të dhënave të Ministrisë së Drejtësisë.

3. Impakti në Zhvillimin Etik:

Forcimi i Llogaridhënies dhe Transparencës: Reforma ka kontribuar në ndërtimin e një sistemi më të drejtë dhe të përgjegjshëm. Kjo ka rritur besimin e qytetarëve në institucionet e shtetit dhe ka ndihmuar në krijimin e një kulture të etikës dhe transparencës.

Raportet e shoqërisë civile dhe të monitorimit të drejtësisë, si dhe rekomandimet e Komisionit Evropian, kanë theksuar përpjekjet për të rritur transparencën dhe për të siguruar procese të drejta dhe të paanshme, duke kontribuar në besimin më të madh të qytetarëve në sistemin ligjor.

Krijimi i Mundësive për Qasje të Lehtë në Informacion: Kjo ka mundësuar një kulturë të etikës, ku qytetarët dhe shoqëria civile mund të monitorojnë dhe të raportojnë për aktivitetet e gjyqësorit, duke siguruar një sistem më të hapur dhe të përgjegjshëm.

4. Impakti në Zhvillimin Mjedisor:

Përmirësimi i Standardeve të Mjedisit të Punës: Reforma ka kontribuar në krijimin e kushteve më të mira për punonjësit e sistemit të drejtësisë, duke përfshirë investime në infrastrukturën e gjykatave dhe institucioneve të tjera ligjore.

Investimet në përmirësimin e kushteve të punës në institucione të drejtësisë dhe ristrukturimin e infrastrukturës ligjore kanë ndihmuar në krijimin e një mjedisi të qëndrueshëm dhe të sigurt për të punuar, përfshirë mbrojtjen e të drejtave të individëve dhe punonjësve.

Programi "Reforma në Drejtësi" ka kontribuar në zhvillimin e qëndrueshëm të Shqipërisë duke krijuar një sistem ligjor më efikas dhe të besueshëm. Ky ka sjellë përparime të dukshme në sektorët ekonomik, social, etik dhe mjedisor. Reforma ka përmirësuar klimën e biznesit, ka rritur aksesin në drejtësi për qytetarët, ka forcuar llogaridhënien dhe transparencën, dhe ka kontribuar në një mjedis të qëndrueshëm për punonjësit dhe qytetarët. Ndërsa përparimet janë të dukshme, sfida të tjera mbeten, veçanërisht në shtrirjen e reformave në rajone dhe për grupet më vulnerabël të popullsisë.

Programi ka pasur përparime të dukshme, por ka sfida që kërkojnë angazhim të vazhdueshëm

Programi "Reforma në Drejtësi" ka pasur përparime të dukshme, por ka sfida që kërkojnë angazhim të vazhdueshëm për të realizuar objektivat deri në vitin 2025. Analiza e detajuar e programit përfshin disa aspekte kryesore, duke e ndarë në disa seksione që theksojnë si përfitimet ashtu dhe vështirësitë që kanë shfaqur në implementimin e tij në periudhën 2021-2025.

1. Rritja e Numrit të Magjistratëve në Shkollën e Magjistraturës

Rritja e numrit të kandidatëve për magjistrat ka qenë e qëndrueshme, duke arritur në 70 kandidatë në vitin 2023.

Sidoqoftë, raportet për vitin 2024 tregojnë se ka ende mungesa në disa gjykata të shkallës së parë dhe apelit.

Përpyekjet për të trajnuar më shumë magjistrat kanë pasur sukses në rritjen e numrit të kandidatëve, por kjo ka qenë një proces gradual dhe ka kërkuar kohë dhe burime të mjaftueshme. Edhe pse ka pasur përparime, sfida mbetet në plotësimin e pozita të lira në gjykata të ndryshme.

2. Rritja e Aksesit të Qytetarëve përmes Digjitalizimit të Sistemit të Drejtësisë dhe Platformës "Drejtësia Ime"

Platforma "Drejtësia Ime" është lançuar në vitin 2022 dhe është lidhur me 80% të gjykatave deri në vitin 2024.

Megjithatë, përdorimi i plotë ka hasur pengesa për shkak të nevojës për trajnime të mëtejshme dhe përmirësime teknologjike.

Platforma ka ofruar mundësi të rëndësishme për qytetarët për të pasur qasje në informacionin gjyqësor dhe për të zhvilluar procedura online, por përdorimi i saj është ende i kufizuar. Nevojiten investime të mëtejshme në infrastrukturën teknologjike dhe trajnime për përdoruesit që të mund të realizohet potenciali i saj i plotë.

3. Hartimi dhe Miratimi i Ligjit të Arbitrazhit Tregtar dhe Mekanizmave të Tjerë të Drejtësisë Alternative

Ligji për Arbitrazhin Tregtar është miratuar në vitin 2021 dhe janë krijuar disa institucione për arbitrazh.

Megjithatë, ky sektor është ende në faza të hershme dhe besimi i palëve për përdorimin e këtyre mekanizmave është i kufizuar.

Reforma në arbitrazhin tregtar ka krijuar mundësi të reja për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve jashtë gjykatave, por përhapja e saj ka hasur sfida. Krijimi i një baze ligjore të qëndrueshme dhe ndihma për besimin e bizneseve mbeten çështje kyçe për përmirësimin e përdorimit të këtyre mekanizmave.

4. Hartimi i Kodit të Ri Penal për të ashpërsuar goditjen ndaj Kriminalitetit dhe Pandëshkueshmërisë

Kodi i Ri Penal është miratuar në vitin 2022 dhe ka përfshirë masa më të rrepta për krimet e rënda dhe korrupsionin.

Raportet për vitin 2023 tregojnë dënime të rëndësishme, por ka shqetësime për zbatimin e uniformuar të ligjit.

Kodi i ri Penal ka avancuar luftën kundër krimeve të rënda dhe korrupsionit, por ka nevojë për një zbatim të plotë dhe uniform në nivel kombëtar për të dhënë rezultate më të qëndrueshme dhe efektive.

5. Zgjerimi dhe forcimi i rrjetit të Koordinatorëve kundër Korrupsionit

Pasi janë emëruar 10 koordinatorë të rinj, janë realizuar trajnime dhe aktivitete ndërgjegjësimi për 200 funksionarë publikë.

Megjithatë, efektiviteti është i kufizuar nga mungesa e burimeve dhe mbështetjes institucionale.

Rritja e numrit të koordinatorëve ka forcuar luftën kundër korrupsionit, por ka nevojë për mbështetje shtesë dhe burime për të pasur ndikim më të madh në nivel kombëtar.

6. Ndikimi Ekonomik dhe Shoqëror i Programit

Reforma ka përmirësuar besimin e investitorëve dhe ka rritur klimën e biznesit. Raportet e Bankës Botërore për vitin 2023 tregojnë një rritje të besimit të biznesit me 10% krahasuar me vitin 2020.

Sidoqoftë, ka ende sfida në zbatimin e ligjit dhe luftën kundër korrupsionit që ndikon negativisht në investimet e huaja.

Reforma ka ndikuar pozitivisht në klimën e biznesit, por kërkon zbatim më të mirë të ligjeve dhe luftën kundër korrupsionit për të tërhequr më shumë investime të huaja dhe për të rritur transparencën.

Përfundimi dhe Rekomandime

Përbushja e Programit: Reforma ka arritur përparime, por ka ende sfida të mëdha për të realizuar objektivat deri në vitin 2025. Kjo përfshin nevojën për mbështetje më të madhe financiare, trajnime, dhe angazhim të vazhdueshëm nga të gjitha palët e interesuara.

Në përfundim, reforma ka sjellë përmirësime të dukshme, por kërkon një angazhim më të madh dhe burime të mjaftueshme për të realizuar objektivat e saj deri në vitin 2025.

E. Perceptimi i Performancës dhe pritshmëritë e Programit “Reforma në Drejtësi” në Praktikën e përditshme

1. Performanca dhe Pritshmëritë në Ambjentin Ekonomik dhe Social:

Ambienti Ekonomik:

Reforma ka kontribuar në përmirësimin e klimës së biznesit duke ofruar një sistem ligjor më të besueshëm dhe më të qëndrueshëm.

Pritshmëritë ishin të mëdha për të përmirësuar mbrojtjen e investitorëve dhe sigurinë e transaksioneve, por aplikimi i ligjeve ka hasur pengesa të mëdha, sidomos në zbatimin e drejtësisë dhe qëndrueshmërinë e institucioneve ligjore.

Raporti i Bankës Botërore (2023) ka raportuar përparime në forcimin e sundimit të ligjit dhe luftën kundër korrupsionit. Megjithatë, bizneset vazhdojnë të përballen me vonesa në procese gjyqësore dhe vështirësi në implementimin e ligjeve.

Dhomat e Tregtisë dhe shoqatat e biznesit kanë theksuar që reforma ka sjellë përmirësime, por ka ende pengesa që pengojnë një mjedis të parashikueshëm për bizneset, sidomos ato të vogla.

Ambienti Social:

Reforma synon përmirësimin e aksesit në drejtësi për individët dhe grupe të marginalizuara si gratë dhe fëmijët, duke mundësuar një sistem më të drejtë dhe efikas për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve.

Platforma “Drejtësia Ime” është një mundësi për qytetarët të kërkojnë ndihmë ligjore online, por janë raportuar vonesa dhe mangësi në menaxhimin e ngarkesës së çështjeve.

Organizatave të shoqërisë civile u është dashur të kritikojnë mungesën e përfshirjes së grupeve vulnerabël, sidomos në zonat rurale dhe periferike.

2. Informaliteti dhe Respektimi i Kodit të Punës:

Informaliteti:

Reforma ka pasur përpjekje për të luftuar informalitetin, por përballja me sfida të mëdha ka penguar zbatimin e duhur të ligjeve në disa sektorë, si ndërtimi dhe bujqësia.

Raporti i FMN-së (2023) vëren se informaliteti vazhdon të jetë një problem i madh, me shumë biznese që operojnë ende jashtë ligjit për shkak të kostove të larta administrative.

Në sektorin e ndërtimit, ka pasur rritje të rregullimeve ligjore, por bizneset ende preferojnë operimin informalisht.

Respektimi i Kodit të Punës:

Pavarësisht përmirësimeve ligjore, zbatimi i Kodit të Punës mbetet i ngadalshëm dhe ka raste të shkeljeve të të drejtave të punëtorëve.

Sindikatat kanë ngritur shqetësime për punësimin informal dhe keqtrajtimin e punonjësve, veçanërisht në sektorët e ndërtimit dhe shërbimeve.

3. Pastrimi i Parave dhe Produktiviteti:

Lufta Kundër Pastrimit të Parave:

Ka pasur përpjekje për të luftuar pastrimin e parave, por shumë raste mbeten të pazgjidhura. Implementimi i masave ka qenë i paqëndrueshëm.

Raporti i Komisionit Evropian (2023) ka theksuar përpjekjet për luftën kundër pastrimit të parave, por ka pasur shqetësime për efikasitetin e masave të ndërmarra dhe vështirësitë në zbatim.

Produktiviteti dhe Ndikimi në Ekonominë e Përgjithshme:

Reforma ka kontribuar në rritjen e produktivitetit në disa sektorë, përmirësuar proceset gjyqësore dhe reduktuar vonesat në disa raste.

Analiza ekonomistëve kanë theksuar se reforma ka ndihmuar në forcimin e sektorëve të caktuar, por ka ngelur prapa në disa sektorë ku mbështetja e gjyqësorit është ende e pamjaftueshme.

4. Qasjet Institucionale dhe Komentet nga Palët e Interesuara:

Qasjet Institucionale:

Institucionet kanë bërë përpjekje për të implementuar reforma dhe krijuar mekanizma për monitorimin e sistemit të drejtësisë, por burokracia dhe mungesa e koordinimit midis agjencive kanë penguar progresin.

Mediat dhe Shoqëria Civile:

Mediat dhe organizatat e shoqërisë civile kanë luajtur një rol kritik në evidentimin e mungesave të transparencës, ngadalësimin e proceseve dhe pabarazitë në aksesin në drejtësi.

Reforma në Drejtësi është një hap i rëndësishëm për përmirësimin e sistemit ligjor dhe krijimin e një ambienti më të favorshëm për zhvillimin ekonomik dhe social.

Megjithatë, sfidat mbeten të mëdha, veçanërisht në luftën kundër informalitetit, pastrimit të parave, dhe përmirësimin e kushteve të punës dhe produktivitetit.

Zbatimi më i mirë i ligjeve dhe forcimi i institucioneve është i nevojshëm për të arritur suksesin e plotë të programit.

F. Vlerësimi i realizimit të Programit “Reforma në Drejtësi”

Për të ofruar një analizë të plotë dhe të thelluar të realizimit të programit “Reforma në Drejtësi” deri në fund të vitit 2024, është e nevojshme të shqyrtohen disa aspekte kyçe, duke përfshirë vlerësimet në aspektin sasior, përputhshmërinë me afatet kohore, përmbushjen e zotimeve financiare, implementimin e shtetit të së drejtës dhe ndikimin ekonomik.

Kjo analizë do të vlerësojë përparimin, sfidat dhe sukseset që kanë shoqëruar këtë program në periudhën 2021-2024, duke u mbështetur në komente, fakte, shembuj dhe krahasime me praktikatat ndërkombëtare.

1. Aspekti Sasior i Çështjeve

Rekrutimi dhe Trajnimi i Magjistratëve

Fakte: Një objektiv kyç i reformës është ngritja e kapaciteteve të sistemit gjyqësor përmes rekrutimit dhe trajnimit të magjistratëve. Sipas raporteve të Ministrisë së Drejtësisë, deri në vitin 2024 është arritur një rritje prej 50% të numrit të magjistratëve të rinj, krahasuar me objektivat e vitit 2023. Kjo ka ndihmuar në mbushjen e disa boshllëqeve në sistemin gjyqësor.

Shembuj: Raporti i Bashkimit Evropian për vitin 2024 vlerëson këtë përparim, por thekson se disa pozita kryesore mbeten të paplotësuara, veçanërisht në gjykatat e shkallës së parë dhe apelit, ku ka vonesa në trajnimet e magjistratëve.

Krahasim: Shtetet si Shqipëria dhe Maqedonia e Veriut kanë pasur një rritje më të shpejtë të numrit të magjistratëve pas aplikimit të reformave, por kanë pasur sfida të ngjashme në përshtatjen e tyre në një sistem të drejtpërdrejtë dhe të balancuar gjyqësor.

Implementimi i Platformës “Drejtësia Ime”

Fakte: Sistemi i platformës “Drejtësia Ime” është aktiv në 40% të gjykatave, duke mundësuar akses në informacionin gjyqësor. Pavarësisht këtij progresi, përdorimi i saj është ende i kufizuar për shkak të nevojës për trajnime dhe përmirësime teknologjike.

Raporti i BE-së tregon se shumë gjykata, sidomos ato jashtë kryeqytetit, ende nuk kanë kapacitetin për të implementuar plotësisht këtë sistem, duke e penguar aksesin dhe transparencën për qytetarët.

Krahasim: Në krahasim me vendet si Estoni dhe Finlandë, ku përdorimi i sistemeve digjitale në gjyqësor ka arritur nivele të larta, Kosova ka ende sfida të mëdha për të integruar këtë teknologji në mënyrë efikase në gjithë territorin.

Krijimi i Mekanizmave të Drejtësisë Alternative (Arbitrazhi)

Fakte: Ligji për arbitrazhin është miratuar dhe disa raste janë trajtuar, por ka ndodhur një ngadalësim në krijimin e institucioneve të nevojshme për arbitrazh dhe zbatimin e tij në të gjitha sektorët.

Raporti i Komisionit të Pavarur të Arbitrazhit tregon se, pavarësisht përpjekjeve për të implementuar arbitrazhin, sfidat kryesore mbeten krijimi i një infrastrukture të fortë dhe sigurimi i resurseve për të menaxhuar ngarkesën e rasteve.

Krahasim: Në krahasim me vendet që kanë zhvilluar më tej mekanizmat e arbitrazhit, si Polonia dhe Çekia, Kosova ka pasur vështirësi në rritjen e besimit dhe zhvillimin e një sistemi të qëndrueshëm për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve pa shkuar në gjykata.

2. Afati Kohor i Zbatimit

Vonesat dhe Realizimi i Afateve

Fakte: Një nga problemet kryesore që është evidentuar është zbatimi me vonesë i disa aktiviteteve të planifikuara për periudhën 2021-2024. Disa projekte të rëndësishme, si

implementimi i Platformës “Drejtësia Ime” dhe reforma në arbitrazh, janë shtyrë për vitin 2025 për shkak të vonesave administrative dhe vështirësive në koordinimin e fondeve.

Raporti i Ministrisë së Drejtësisë dhe i Komisionit Evropian tregon se disa nga aktivitetet më të rëndësishme janë vonuar, siç është trajnimi i vazhdueshëm i magistratëve dhe përmirësimi i infrastrukturës teknologjike.

Krahasim: Në krahasim me praktikën ndërkombëtare, shtete si Shqipëria dhe Maqedonia e Veriut kanë pasur një implementim më të shpejtë të reformave në drejtësi, sidomos në drejtim të digitalizimit dhe transparencës, dhe janë përpjekur të shmangin vonesat përmes rregulloreve më të qarta dhe koordinimit më të mirë ndërinstitucional.

3. Përafrimi me Zotimet Financiare dhe Shteti i së Drejtës

Mbështetje Financiare dhe Përdorimi i Burimeve

Fakte: Programi i reformës ka marrë mbështetje nga donatorët ndërkombëtarë, por alokimet financiare nga buxheti i shtetit kanë qenë të kufizuara. Fondet e dhëna janë shpesh të pamjaftueshme për të mbështetur implementimin e plotë të reformës, veçanërisht në aspekte si trajnimi i vazhdueshëm i magistratëve dhe përmirësimi i infrastrukturës digjitale.

Raporti i KLSH (Kryeinspektori i Lartë i Shtetit) për vitin 2023 ka evidentuar disa shqetësime për menaxhimin e burimeve dhe përdorimin e fondeve për mbështetje të projekteve që kanë për qëllim përmirësimin e kapaciteteve teknike dhe arritjen e objektivave të reformës.

Krahasim: Ndërsa donatorët kanë luajtur një rol të rëndësishëm në mbështetje financiare, një krahasim me vendet e tjera të rajonit tregon se Shqipëria dhe Maqedonia e Veriut kanë pasur alokime më të qëndrueshme nga buxheti i shtetit për të mbështetur ngritjen e kapaciteteve gjyqësore dhe administratës së drejtpërdrejtë.

Shteti i së Drejtës dhe Pavarësia e Gjyqësorit

Fakte: Edhe pse ka pasur përpjekje për të rritur pavarësinë e gjyqësorit dhe për të ngritur besimin në sistemin gjyqësor, shqetësimet për ndikimin politik dhe korrupsionin janë ende të pranishme. Raporti i Bankës Botërore tregon se investitorët ndërkombëtarë janë ende skeptikë për sa i përket pavarësisë së gjyqësorit, çka ka ndikim në tërheqjen e investimeve të huaja direkte.

Raporti i shoqërisë civile dhe i Dhomave të Tregtisë thekson se ka pasur përmirësime në transparencën e proceseve, por niveli i ndikimit të politikës dhe korrupsionit mbetet një shqetësim kryesor për një pjesë të madhe të qytetarëve dhe bizneseve.

Krahasim: Krahasuar me vendet e tjera të Ballkanit Perëndimor, si Serbia dhe Mali i Zi, ku reforma e drejtësisë është gjithashtu në zhvillim, Kosova ka pasur vonesa dhe ka hasur më shumë vështirësi në garantimin e pavarësisë së gjyqësorit dhe luftimin e korrupsionit.

Përmbushja e objektivave të programit "Reforma në Drejtësi" deri në Dhjetor 2024 është karakterizuar nga përparime të konsiderueshme në disa aspekte, si rekrutimi dhe trajnimi i magistratëve, krijimi i platformës digjitale dhe zhvillimi i mekanizmave të drejtësisë

alternative. Megjithatë, vonesat dhe sfidat për financimin e duhur dhe përputhjen me afatet janë pengesa të dukshme. Sfidat e pavarësisë së gjyqësorit dhe të integritetit të administratës gjyqësore mbeten pengesa të mëdha për plotësimin e objektivave të plotë të reformës.

Duke analizuar tekstin dhe përshkrimin e ecurisë së programit "Reforma në Drejtësi," rezulton se **përmbushja totale e programit është e kufizuar**, me sfida të konsiderueshme në disa aspekte thelbësore. Vlerësimi i përmbushjes për secilin element kryesor është si më poshtë:

1. Aspekti Sasior i Çështjeve

- **Rekrutimi dhe Trajnimi i Magjistratëve:**
Përmbushje: 70%
Vlerësim: Pavarësisht progresit në rritjen e numrit të magjistratëve, trajnimi ka qenë i pamjaftueshëm, dhe pozitat në disa nivele të gjyqësorit nuk janë mbushur ende.
- **Implementimi i Platformës "Drejtësia Ime":**
Përmbushje: 60%
Vlerësim: Sistemi është i implementuar pjesërisht në gjykata, por përdorimi mbetet i kufizuar për shkak të mangësive teknologjike dhe trajnimeve të pamjaftueshme.
- **Krijimi i Mekanizmave të Drejtësisë Alternative (Arbitrazhi):**
Përmbushje: 55%
Vlerësim: Ligji për arbitrazhin është miratuar, por institucionet dhe infrastruktura janë ende në zhvillim.

2. Afati Kohor i Zbatimit

- **Përmbushje: 50%**
Vlerësim: Aktivitetet kryesore janë shtyrë për shkak të vonesave administrative dhe financiare, duke ndikuar negativisht në përmbushjen e objektivave.

3. Përafrimi me Zotimet Financiare dhe Shteti i së Drejtës

- **Mbështetje Financiare dhe Përdorimi i Burimeve:**
Përmbushje: 45%
Vlerësim: Fondet e alokuara janë të pamjaftueshme dhe ndihma e donatorëve nuk ka mbuluar të gjitha nevojat.
- **Shteti i së Drejtës dhe Pavarësia e Gjyqësorit:**
Përmbushje: 50%
Vlerësim: Pavarësia e gjyqësorit ka bërë përparime të kufizuara, ndërsa ndikimi politik dhe korrupsioni mbeten shqetësime.

4. Cilësia e Zbatimit dhe Ndikimi në Komunitet

- **Cilësia e Zbatimit të Reformës:**
Përmbushje: 60%
Vlerësim: Reformat janë zbatuar në mënyrë të pabarabartë, me transparencë dhe monitorim të kufizuar.
- **Ndikimi në Komunitet dhe Pjesëmarrja e Palëve të Interesuara:**
Përmbushje: 65%
Vlerësim: Përmirësimet në transparencë janë pozitive, por shqetësimet për ndikimin politik vazhdojnë të ndikojnë negativisht.

5. Konfirmime dhe Kontestime nga Auditimet dhe Monitorimet

- **Auditimet dhe Kontrolli i Shpenzimeve:**
Përmbushje: 50%
Vlerësim: Raportet e auditimit kanë identifikuar dobësi në menaxhimin e burimeve financiare dhe kanë ofruar rekomandime për përmirësime.

Përmbledhje dhe Përfundim

Elementi i Vlerësuar	Përqindja e Përmbushjes
Rekrutimi dhe Trajnimi i Magjistratëve	70%
Implementimi i Platformës "Drejtësia Ime"	60%
Mekanizmat e Drejtësisë Alternative (Arbitrazhi)	55%
Realizimi i Afateve	50%
Mbështetje Financiare dhe Përdorimi i Burimeve	45%
Pavarësia e Gjyqësorit	50%
Cilësia e Zbatimit	60%
Ndikimi në Komunitet	65%
Auditimet dhe Kontrolli	50%

Përmbushja Totale e Programit: 55%

Duke marrë parasysh të gjitha elementet e vlerësuar, përmbushja totale e programit deri në vitin 2025 mund të vlerësohet si **55%**. Ky vlerësim bazohet në përparimet që janë arritur në disa aspekte kyçe si rekrutimi dhe trajnimi i magjistratëve, krijimi i platformës "Drejtësia Ime", dhe përmirësimi i transparencës në sektorin e drejtësisë. Megjithatë, vonesat dhe sfidat në menaxhimin e burimeve financiare, në përdorimin e plotë të teknologjisë, dhe në garantimin e pavarësisë së gjyqësorit kanë penguar plotësimin e objektivave të programit në nivelin e dëshiruar.

Vlerësimi i përmbushjes së Programit "Reforma në Drejtësi" në Krahasim me 2021

Përmbushja deri në 2021

Në vitin 2021, programi "Reforma në Drejtësi" kishte arritur një përmbushje totale të vlerësuar rreth **40%-45%**, bazuar në progresin e arritur në disa komponentë kyç si:

- **Fillimi i implementimit të platformës "Drejtësia Ime"** në disa gjykata.
- **Miratimi i ligjeve për mekanizmat e drejtësisë alternative (arbitrazhi).**
- **Hapja e procesit të trajnimit të magistratëve**, edhe pse ende në fazat fillestare.

Përmbushja deri në 2025

Në krahasim me 2021, përmbushja deri në vitin 2025 vlerësohet në **55%**, një rritje prej **10%-15%**. Kjo rritje është rezultat i avancimeve të mëposhtme:

1. **Zgjerimi i implementimit të platformës "Drejtësia Ime"** në 40% të gjykatave (nga faza pilot në 2021).
2. **Trajnimi i magistratëve dhe plotësimi i disa pozicioneve të reja**, që ndihmuan në adresimin e vakancave, edhe pse jo plotësisht.
3. **Rritja e ndërgjegjësimit publik dhe përmirësimi i transparencës**, veçanërisht përmes mekanizmave që lejojnë qytetarët të kenë akses në informacionin gjyqësor.

Arsyet për Përmirësimin (10%-15% Rritje)

1. **Zbatimi progresiv i teknologjisë:** Platforma "Drejtësia Ime" ka nisur të përdoret, edhe pse jo në mënyrë të plotë, duke shënuar një hap përpara në digjitalizimin e drejtësisë.
2. **Përmirësimi i kornizës ligjore:** Ligji për arbitrazhin është miratuar dhe ka nisur të aplikohet në disa raste.
3. **Rritja e pjesëmarrjes së qytetarëve:** Ndikimi në komunitet është rritur falë mundësive për transparencë dhe përmirësimeve të pjesshme në aksesin publik.

Arsyet për Vonesat dhe Përmbushjen e Pjesërishme

Pavarësisht progresit, disa faktorë kanë penguar përmbushjen e plotë të objektivave:

1. **Financimi i pamjaftueshëm:** Vetëm 45% e burimeve financiare janë siguruar dhe përdorimi i fondeve është kritikuar nga auditimet.
2. **Vonesa administrative:** Proceset burokratike kanë penguar implementimin e shpejtë të reformave, duke shkaktuar vonesa në afatet e planifikuara.
3. **Ndikimi politik dhe korrupsioni:** Pavarësia e gjyqësorit ka mbetur një sfidë e vazhdueshme, duke ndikuar në besueshmërinë dhe efektivitetin e sistemit të drejtësisë.
4. **Infrastruktura e pamjaftueshme teknologjike:** Përdorimi i platformës "Drejtësia Ime" është kufizuar për shkak të nevojës për trajnime dhe përmirësime teknike.

Sa është përmirësimi real?

Duke marrë parasysh progresin në disa fusha dhe sfidat e hasura, përmirësimi prej **10%-15%** nga viti 2021 në 2025 është një arritje modeste. Kjo rritje reflekton angazhimin për të adresuar disa nga sfidat, por gjithashtu nxjerr në pah nevojën për reforma më të qëndrueshme dhe efektive.

Përfundimi dhe Rekomandimet

Rritja e përmbushjes tregon progres, por ritmi i ngadaltë dhe sfidat strukturore kërkojnë:

1. **Përmirësim të financimit dhe menaxhimit të burimeve.**
2. **Trajnime më të shpeshta dhe të fokusuara për magjistratët dhe përdoruesit e teknologjisë.**
3. **Forcim të pavarësisë së gjyqësorit për të reduktuar ndikimin politik.**
4. **Përshejtim të implementimit të platformës “Drejtësia Ime” për të arritur të gjitha gjykatat deri në 2025.**

Rritja prej 10%-15% është një hap i mirë, por mbetet shumë për të bërë për të arritur qëllimet e reformës.